تاربيەلەۋ - باۋلۋ ورتالىعى بولماسا، شينجياڭنىڭ تىنىش، ورنىقتى كۇنى بولماعى ەمەس

□ شينجياڭ ٴىسلام ٴدىنى قوعامىنىڭ باستىعى، شينجياڭ ٴىسلام ٴدىنى شۋەيۋانىنىڭ باستىعى ابدۋرىقىپ تۇمۇرنياز

جۇردا «نيۋ - يورك ۋاقىت گازەتى» قاتارلى باتىس اقپارات قۇرالدارى ىركەس - تىركەس ايتىلمىس "دەربەس حابار" جاريالاپ، شينجياڭنىڭ كاسىپتىك شەبەرلىككە تاربيەلەۋ - باۋلۋ ورتالىعىن سۇرقيالىقپەن ايىپتاپ، اق پەن قارانى شاتاستىرىپ، بەتالدى كۇيە جاقتى. جەرگىلىكتى ۋاقىت 12 - ايدىڭ 3 - كۇنى امەريكا پارلامەنتى ايتىلمىس "2019 - جىل ۇيعۇر ادامدىق ۇقىقتارى ساياسات زاڭ جوباسىن" ماقۇلداپ، شينجياڭنىڭ "قايتا تاربيەلەۋ لاگەرى"، "ۇيعۇر مۇسىلمانداردىن ورشەلەنە قامادى"، "ادامدىق ۇقىقا قول سۇقتى" سياقتى ۋيدان قۇراستىرىلعان ايتىلمىس دالەل - دىسپاتتار ارقىلى شينجياڭعا جازالاۋ جۇرگىزۋگە دامەلەندى. بۇل مۇلدە اشىقتان - اشىق اۋزىمەن وراق ورعاندىق، پالە جاپقاندىق، مەن بۇدان باتىس اقپارات قۇرالدارىنىڭ جانە امەريكانىڭ لاڭكەستىككە قارسى تۇرۋ، ۇشقارىلىقتى الاستاۋ ماسەلەسىندە قوس ولشەم قولداناتىندىعىن ايقىن تانىپ جەتتىم، ولاردىڭ سۇرقيا نيەتىن دە ايقىن تانىپ جەتتىم. بۇل جونىندە، شينجياڭدا تۋىپ، شينجياڭدا وسكەن ٴدىني قايراتكەر رەتىندە، مەن شينجياڭنىڭ كاسىپتىك شەبەرلىككە تاربيەلەۋ - باۋلۋ ورتالىعى جونىندە كورگەن - بىلگەندەرىمدى ايتۋ جاۋاپكەرشىلىگىم، بورىشىم بار ەكەندىگىن سەزىندىم.

وتكەن ٴبىر مەزگىلدە، شينجياڭدا ۇشقارى يدەيا جالىنبالاپ كەتىپ، ٴورشىپ، زورلىقشى كۇش، لاڭكەستىك ارەكەتى كوپ، ٴجيى تۋىلىپ، ٴار ۇلت بۇقاراسىنىڭ باس اماندىعىنا، مال - مۇلىك حاۋىپسىزدىگىنە اۋىر زيان سالدى. ول كەزدەگى شينجياڭدا 2001 - جىلى "11 - قىركۇيەك" لاڭكەستىك شابۋىلداۋ وقيعاسىنا ۇشىراعان امەريكانىڭ نيۋ - يوركى سياقتى، ادامدار ٴار كۇنى مازاسىزدانىپ، ۇرەيلى تۇرمىس كەشىرىپ كەلدى. ٴار ۇلت بۇقاراسىنىڭ زورلىقشى كۇش، لاڭكەستىك قىلمىستارىنا سوققى بەرۋ جونىندەگى كۇشتى اۋاندا، شينجياڭ ۇكىمەتى زاڭ بويىنشا زورلىقشى كۇش، لاڭكەستىك قىلمىستارىنا قاتاڭ سوققى بەرۋمەن بىرگە، زاڭ بويىنشا كاسىپتىك شەبەرلىككە تاربيەلەۋ - باۋلۋ ورتالىعىن دا قۇرىپ، ەڭ جوعارى شەكتە ٴدىني ۇشقارى يدەيامەن جۇعىمدالعان، زاڭعا قايشى جەڭىل قىلمىستىق ارەكەت نەمەسە زاڭعا قايشى ارەكەت وتكىزگەن ادامداردى قۇتقارىپ، ەڭ جوعارى شەكتە ازاماتتاردىڭ نەگىزگى ادامدىق ۇقىقتارىنىڭ لاڭكەستىكتىڭ، ۇشقارىلىقتىڭ زياندارىنا ۇشىراماۋىن قامتاماسىز ەتتى. شينجياڭدا ٴۇرتىس 3 جىل بويى زورلىقشى كۇش، لاڭكەستىك دەلوسى (وقيعاسى) تۋىلمادى، ٴار ۇلت بۇقاراسىنىڭ تابىس سەزىمى، باقىت سەزىمى، حاۋىپسىزدىك سەزىمى كورنەكتى كۇشەيدى. بيىلدان بەرى، مەن 40 توپتان استام شەتەلدەن كەلگەن قوناقتاردى قابىلدادىم، ولار تاربيەلەۋ - باۋلۋ ورتالىعى سىندى بۇل ٴادىستى جابال جوعارى باعالاپ، شينجياڭنىڭ ەكونوميكالىق، قوعامدىق دامۋ جەتىستىكتەرىن القاپ، شينجياڭ كورىكتى بولىپ قانا قالماستان، وتە حاۋىپسىز ەكەن دەپ قارادى.

مەن تالاي رەت قاشقار، حوتان، تۇرپان قاتارلى جەرلەردەگى تاربيەلەۋ - باۋلۋ ورتالىقتارىن ناقتى ارالاپ، تاربيەلەنۋشىلەردىڭ ساباقحانالاردا مەملەكەتتە ٴبىر تۇتاس قولدانىلاتىن ٴتىل - جازۋدى ۇيرەنىپ، زاڭدى ۇيرەنىپ، شەبەرلىك ۇيرەنىپ جاتقاندارىن ٴوز كوزىممەن كوردىم؛ تاربيەلەۋ - باۋلۋ ورتالىعىنىڭ مۇسىلمانشا ازىق - تۇلىكپەن تەگىن قامداعاندىعىن، تاربيەلەنۋشىلەردىڭ باي مازمۇندى مادەنيەت، دەنە تاربيە قيمىلدارىنا قاتىناسىپ، ەمىن - ەركىن، كوڭىلدى ۇيرەنىپ، تۇرمىس كەشىرىپ، كوڭىل اشىپ جاتقاندىعىن ٴوز كوزىممەن كوردىم؛ تاربيەلەنۋشىلەردىڭ جۇمىس بولسا رۇقسات سۇراپ سىرتقا شىعىپ، ۇيىندەگىلەرمەن باس قوسا الاتىندىعىن، كەز كەلگەن ۋاقىتتا تەلەفونمەن سويلەسە الاتىندىعىن ٴوز كوزىممەن كوردىم؛ تاربيەلەنۋشىلەردىڭ ٴدىني ۇشقارى يدەيانىڭ ساندىراقتارى مەن "ٴۇش ٴتۇرلى كۇش"تىڭ قانقۇيلى قىلمىن ىرىقتىلىقپەن اشكەرەلەپ جانە سىن - تەزىنە الىپ، ۇكىمەتتىڭ تاربيەلەپ قۇتقارعاندىعىنا شىن جۇرەكتەن العىس ايتىپ، "ٴۇش ٴتۇرلى كۇش"تىڭ قۇربانى بولماعاندارىنا قۋانعاندىعىن ٴوز كوزىممەن كوردىم.

مەن تانىتىن كەيبىر تاربيەلەنۋشىلەر وقۋ تاۋسىقانىنان كەيىن، كوپ ساندىسى تاربيەلەۋ - باۋلۋ ورتالىعىنان ۇيرەنگەن ونەرىنە سۇيەنىپ لايىقتى قىزمەت تاۋىپ، جاقسى كۇن كورە باستادى. مەسالى، قاشقار قالاسىنداعى تاربيەلەنۋشى ابدۋعاني يسمايىل وقۋ تاۋسقانىنان كەيىن قاشقار قالاسىنداعى ٴبىر اس - سۋ سەرىكتەستىگىندە قىزمەتكە تۇردى، ول ماعان ٴدىني ۇشقارىلىق يدەياسىنىڭ قاپاسىنان قۇتىلعانىنان كەيىن، ٴوزىنىڭ كوڭىلىنىڭ بۇرىنعى سياقتى شارشامايتىندىعىن، تۇرمىسىنىڭ دا ٴلاززاتتى ٴوتىپ جاتقاندىعىن ايتتى. تۇرپان قالاسىنداعى تاربيەلەنۋشى ىدىرىس يمار وقۋ تاۋسىقانىنان كەيىن، ٴپىشان اۋداندىق سوت مەكەمەسى لۇكچىن قالاشىق سوتىنا قىزمەتكە قابىلدانعان، قازىر ٴار كۇنى تابىس سەزىمىنە بارىنشا كەنەلىپ ٴوتىپ جاتىر. مۇنداي مىسالدار ٴالى دە تولىپ جاتىر.

كاسىپتىك شەبەرلىككە تاربيەلەۋ - باۋلۋدى ورىستەتۋ — ۇشقارى يدەيامەن جۇعىمدالعان ادامداردى قۇتقارۋ ٴۇشىن، بۇل جان يەسىن قورعاۋداعى ەڭ زور ىزگى ٴىس. ٴدىني ۇشقارى يدەيامەن جۇعىمدالعان ادام جولدان اداسقان ادام سياقتى قالىپسىز ادام، تيپتەن قورقىنىشتى ادام. بۇرىن كوپتەگەن ادامدار ٴدىني ۇشقارى يدەيانىڭ ىقپالىنا ۇشىراپ، زاڭدى اياققا تاپتاپ، زاڭعا سايىس جاريالاعان. ٴبىر مەزگىل ۋاقىت تاربيەلەۋ - باۋلۋ ارقىلى ولار نەنىڭ زاڭدى، نەنىڭ زاڭعا قايشى ەكەندىگىن شىنايى ٴتۇسىندى، قايسى ىستەردى ىستەۋگە بولاتىندىعىن، قايسى ىستەردى ىستەۋگە بولمايتىندىعىن ٴتۇسىندى، ٴدىني قيمىل، ٴسوز جوق، زاڭ، زاڭ ەرەجە جول قويعان كولەم ىشىندە جۇرگىزىلۋى كەرەك ەكەندىگىن ٴتۇسىنىپ، كوڭىلىندە "قىزىل - جاسىل شىراق" جاندى. بۇل قانداي قىمباتتى وزگەرىس دەسەڭىزشى! ەگەر كاسىپتىك شەبەرلىككە تاربيەلەۋ - باۋلۋ ورتالىعىن قۇرماسا، شينجياڭ زورلىقشى كۇش لاڭكەستىك وقيعالار كورسەتكەن، اياق ۇزىلمەگەن، حالىق زوبالاڭعا ۇشىراعان الاساپىراندى جەرگە اينالار ەدى. ۇكىمەت اكە - شەشەنىڭ قاتەلىك وتكىزگەن بالاسىنا ماملە جاساعانىنداي، ٴدىني ۇشقارى يدەيامەن جۇعىمدالعان ادامداردى سابىرلىلىقپەن، ۇقىپتىلىقپەن تاربيەلەپ، رايىنان قايتارىپ، يدەيالىق جاقتان، زاتتىق جاقتان كومەكتەسىپ قانا قالماستان، امالىن تاۋىپ ولاردىڭ جۇمىستانۋ ماسەلەسىن شەشتى. سونىمەن بىرگە، تاربيەلەنۋشىلەردىڭ تۋىستارىنىڭ ٴوندىرىس، تۇرمىس، جۇمىستانۋ، وقۋعا ٴتۇسۋ، ەمدەلۋ سياقتى جاقتارىنداعى ٴىس جۇزىندىك قيىنشىلىقتارىن شەشىۋىنە كومەكتەسىپ، تاربيەلەنۋشىلەردىڭ ۇيرەنۋگە، باۋلۋعا قاتىناسۋداعى ۋايىمىنان ارىلتىپ، ۇيرەنۋگە، باۋلۋعا قاتىناسۋ قوزعاۋشى كۇشىن ارتتىردى.

ٴىسلام ٴدىنىنىڭ ٴتۇپ ٴمانى — بەيبىتشىلىك. ۇشقارىلىق ٴىسلام ٴدىنى ەمەس، ول ٴىسلام ٴدىنىنىڭ جوسىندارىن، قاعيدالارىن بەتالدى بۇرمالاپ، ٴىسلام ٴدىنىنىڭ نەگىزگى رۋحىن اياققا تاپتاپ، ٴىسلام ٴدىنىنىڭ جوسىندارىن قورلادى، ٴتىپتى، بەيكۇنا بۇقارانى جازىم ەتىپ، قوعامنىڭ ورنىقتىلىعىنا اۋىر زيان سالدى، ولار ٴبىز مۇسىلمانداردى قامتىعان شينجياڭداعى ٴار ۇلت بۇقاراسىنىڭ جاۋى، ولاردىڭ ٴىس - ارەكەتى ٴىسلام ٴدىنىنىڭ بەيبىتشىلىكتى دارىپتەيتىن، زورلىقتى كۇشكە قارسى تۇراتىن نەگىزگى جوسىنىنا بۇكىلدەي قايشى.

شينجياڭ زاڭ بويىنشا كاسىپتىك شەبەرلىككە تاربيەلەۋ - باۋلۋ ورتالىعىن قۇرىپ، تاربيەلەنۋشىلەردىڭ لاڭكەستىكتىڭ، ٴدىني ۇشقارىلىقتىڭ ٴمانى مەن زالالىن ايقىن تانۋىنا، لاڭكەستىكتىڭ، ٴدىني ۇشقارىلىقتىڭ رۋحاني اجىرىقسىنان قۇتىلۋىنا، قىلمىستىڭ قۇلاماسىنا بەت الۋدان ارىلتا قايتۋىنا مۇمكىندىك جاسادى، شينجياڭنىڭ قوعامى اناعۇرلىم تىنىش، جاراسىمدى بولىپ، ۇلتتار اناعۇرلىم تىعىز ىنتىماقتاسىپ، ٴار ۇلت بۇقاراسىنىڭ تىرشىلىك ۇقىعى، سالاماتتىق ۇقىعى، دامۋ ۇقىعىن تولىق قامتاماسىز ەتىلدى. تاربيەلەۋ - باۋلۋ ورتالىعى بولماسا، شينجياڭنىڭ تىنىش، ورنىقتى كۇنى بولماعى ەمەس دەۋگە بولادى! شينجياڭ ٴىسلام ٴدىنى قوعامىنىڭ باستىعى رەتىندە، مەن شينجياڭنىڭ ٴىسلام ٴدىنى سالاسىنداعى قايراتكەرلەر مەن قالىڭ مۇسىلماندار اتىنان، جوڭگونىڭ دامۋىن تەجەپ، شينجياڭنىڭ ورنىقتىلىعىن ٴبۇلدىرىپ، شينجياڭنىڭ تاربيەلەۋ - باۋلۋ ورتالىعىنا كۇيە جاققان امەريكانىڭ، باتىس جاقتىڭ ادامدارىنا، وبىەكتيۆ شىندىقتى ەلەپ - ەسكەرمەۋدى دوعارىڭدار، ەندىگارى وسەك - اياڭ تاراتپاڭدار، جالا جاپپاڭدار دەپ ەسكەرتەمىن! ٴبىز شينجياڭدى جونگە سالۋدىڭ جوڭگوشا ەرەكشەلىككە يە جولىمەن بۇلجىماستان جۇرە بەرسەك بولعانى، شينجياڭنىڭ قوعام ورنىقتىلىعى مەن باياندى تىنىشتىعى، ٴسوز جوق، جۇزەگە اساتىندىعىنا، شينجياڭنىڭ كەلەشەگى، ٴسوز جوق، اناعۇرلىم تاماشا بولاتىندىعىنا، شينجياڭداعى ٴار ۇلت حالقىنىڭ تۇرمىسى، ٴسوز جوق، بارعان سايىن جاقساراتىندىعىنا بەرىك سەنەمىز.

امەريكانىڭ شينجياڭعا ساياتىن "زاڭ جوباسى" امەريكانىڭ جوڭگوعا قارسى ساياساتپازدارىنىڭ تاعى ٴبىر رەتكى سوراقى ويىنى

□ شينجياڭ داشۋەسى ماركسيزم شۋەيۋانىنىڭ باستىعى، پروفەسسور زۇلمايات سمايىل

امەريكا پارلامەنتى قاۋىم پالاتاسى وزدەرى جوبالاپ، وزدەرى ورىنداعان ٴىسنارا باتىس اقپارات قۇرالدارىنىڭ جالعان اقپاراتى مەن جالعان ىسپات ماتەريالدارىن سىلتاۋ ەتىپ، ايتىلمىس "2019 - جىل ۇيعۇر ادامدىق ۇقىقتارى ساياسات زاڭ جوباسىن" ماقۇلداعانى بارىپ تۇرعان تۇرپايى، قيسىنسىز، شىلعي ۇتىرىك، ەل - جۇرتتى جيرەنكەندىردى. امەريكا پارلامەنتى قاۋىم پالاتاسىنىڭ ماقۇلداعان وسى "زاڭ جوباسى" ۇيعۇر ۇلتىنىڭ ادامدىق ۇقىعىنا كوڭىل بولگەندەي، قورعاعانداي كورىنگەنىمەن، ٴىس جۇزىندە شىلعي ۇتىرىك نەگىزىندە قۇرىلعان وسى "زاڭ جوباسى" ارقىلى شينجياڭعا ٴۇرتىس كۇيە جاعىپ، شينجياڭدى بىلىقتىرىپ، شينجياڭداعى ٴار ۇلت حالقىنىڭ تىرشىلىك ۇقىعى، ٴومىر ٴسۇرۋ ۇقىعى، دامۋ ۇقىعى سياقتى نەگىزگى ادامدىق ۇقىعىنا اۋىر دارەجەدە زيان جەتكىزۋگە سۇقتانعاندىق. ولاردىڭ ساۋلەتىن اتقا كوتەرە الماس ادامدىق ۇقىق بۇركەنشىگىنىڭ استارىندا شينجياڭدى بىلىقتىرۋ، جوڭگونى شەكتەۋ سىندى جات نيەتى جاسىرىنعان. بۇل ولاردىڭ اۋعانستاندى، يراقتى، سيريانى بىلىقتىرعانىمەن بىردەي.

شينجياڭ — جوڭگو تەرريتورياسىنىڭ ايىرىلماس ٴبىر بولىگى، شينجياڭداعى ٴار ۇلت — جوڭحۋا ۇلتىنىڭ قۇرامداس بولىگى، شينجياڭ ىستەرى بۇكىلدەي جوڭگونىڭ ىشكى ٴىسى. شينجياڭعا ساياتىن ماسەلەلەر ٴدىن، ۇلت، ادامدىق ۇقىق ماسەلەسى ەمەس، قايتا زورلىقشى كۇش، لاڭكەستىككە قارسى تۇرۋ جانە بولشەكتەۋشىلىككە قارسى تۇرۋ ماسەلەسى.

لاڭكەستىك، ۇشقارىلىق شينجياڭدا جارىقتا شىققالى تالاي ۋاقىت بولدى. ٴدىني ۇشقارىلىقتىڭ سىنالاپ كىرۋى مەن شەڭگەلدەۋىندە كوپتەگەن ادام لاڭكەستىك ارەكەتتەرگە، ۇشقارىلىق ارەكەتتەرگە قاتىناستى نەمەسە قاتىناسۋعا جەلىكتىرىلدى، ماجبۇرلەندى، ازدىرىلدى. جوعارىدا ايتىلعان ادامدار ٴدىني ۇشقارىلىقتىڭ ازدىرۋىنا قاتتى ۇشىراپ، قالىپتى تۇرمىس پەن زاڭدىق شەك - شەكارا جونىندەگى اقىلدىق پارىقتاۋ قۋاتىنان ايىرىلعان، ەگەر ولارعا بەلسەندى تەجەۋ شارالارىن قولدانباسا، ولاردى ٴدىني ۇشقارىلىقتىڭ بۇعاۋىنان ايىقتىرۋعا، ولاردى قالىپتى قوعامدىق تۇرمىسپەن تۇعىستىرۋعا، جەكە باسىنىڭ اناعۇرلىم جاقسى دامۋىن ىسكە اسىرۋعا بولمايتىن ەدى. قاتاڭ اۋقىم مەن كۇردەلى جاعدايدا شينجياڭنىڭ لاڭكەستىككە قارسى تۇرۋى، ۇشقارىلىقتى الاستاۋى ۇستىنەن وڭاۋ مەن تۇبىرىنەن وڭاۋ باعىتىنا تاباندى بولدى، از ساندى اۋىر زورلىقشى كۇش، لاڭكەستىك قىلمىستارىنا زاڭ بويىنشا قاتاڭ سوققى بەرۋمەن قاتار، ٴدىني ۇشقارىلىقپەن جۇعىمدالىپ، زاڭعا جەڭىل دارەجەدە قايشىلىق جاساپ قىلمىس وتكىزگەندەردى ەڭ جوعارى دارەجەدە تاربيەلەپ، قۇتقاردى. تاربيەلەۋ - باۋلۋ ورتالىعىن زاڭ بويىنشا قۇرىپ، تاربيەلەنۋشىلەردى جۇيەلى تاربيەلەۋ - باۋلۋ — زورلىقشى كۇش، لاڭكەستىك دەلولارىنىڭ (وقيعا) كوپ، ٴجيى تۋىلۋىن تەجەۋدىڭ، ٴدىني ۇشقارىلىق تۋىلاتىن، ٴورشيتىن توپىراقتى جويۋدىڭ كوكەي تەستى قاجەتى، سونداي - اق تاربيەلەنۋشىلەردىڭ مادەنيەت ٴبىلىم ساپاسىن ٴونىمدى جوعارىلاتۋدىڭ، ەڭبەك شەبەرلىگىن يگەرۋدىڭ، جۇمىستاندىرۋدى جەبەۋدىڭ جانە كىرىستى ارتتىرۋدىڭ كوكەي تەستى قاجەتى، وتە - موتە، شينجياڭنىڭ قوعام ورنىقتىلىعى مەن باياندى تىنىشتىعىن جۇزەگە اسىرۋدىڭ كوكەي تەستى قاجەتى.

شينجياڭنىڭ تاربيەلەۋ - باۋلۋ قىزمەتىن ورىستەتۋ ٴادىسى مەملەكەتتىڭ زاڭىمەن جونگە سالۋ رۋحىنا جانە تالابىنا ۇيلەسىپ قانا قويماي، حالىقارالىق قوعامنىڭ لاڭكەستىككە قارسى تۇرۋ، ۇشقارىلىقتى الاستاۋ پرينسيپىن جانە ۇستانىمىن ايگىلەيدى. شينجياڭ «جوڭحۋا حالىق رەسپۋبليكاسىنىڭ لاڭكەستىككە قارسى تۇرۋ زاڭى»، «شينجياڭ ۇيعۇر اۆتونوميالى رايونىنىڭ ‹جوڭحۋا حالىق رەسپۋبليكاسىنىڭ لاڭكەستىككە قارسى تۇرۋ زاڭىن› اتقارۋ ٴادىسى»، «شينجياڭ ۇيعۇر اۆتونوميالى رايونىنىڭ ۇشقارىلىقتى الاستاۋ ەرەجەسى» سياقتى زاڭعا، زاڭ ەرەجەگە ساي، تاربيەلەۋ - باۋلۋ ورتالىعىن قۇرىپ، كومەكتەسۋ، تاربيەلەۋ سياقتى قىزمەتتەردى ورىستەتتى. "شوعىرلى باۋلۋ، جاتاقتا جاتىپ ۇيرەنۋ، اماليەتتا جەتىلدىرۋ" سياقتى كوپ ٴتۇرلى فورمالارمەن كاسىپتىك شەبەرلىككە تەگىن تاربيەلەۋ - باۋلۋ ورىستەتتى ٴارى تاربيەلەنۋشىلەر باعالاۋدان ٴوتىپ، ولشەمگە جەتكەننەن كەيىن ۇيرەنۋ تاۋسۋ كۋالىگىن بەردى. تاربيەلەنۋشىلەر ۇيرەنۋىن تامامداعانىنان كەيىن، دەربەس جۇمىس تاڭداۋىنا نەمەسە قاتىستى تاراۋلار جۇمىسقا ورنالاستىرۋعا سايكەستىرۋىنە بولادى.

كاسىپتىك شەبەرلىككە تاربيەلەۋ - باۋلۋ ورتالىعى سىندارلىلىق پەن سىن تەزىنە الۋدىڭ ٴوزارا تۇتاستىعىنا تاباندى بولىپ، تاربيەلەنۋشىلەردى ٴتۇرلى قاتە كوزقاراستارعا تىكە قاراۋعا جەتەكتەدى، تاربيەلەدى. تاربيەلەنۋشىلەردىڭ ٴدىني ۇشقارىلىقتىڭ ىقپالىنا جانە شەڭگەلىنە تۇرلىشە دارەجەدە ۇشىراۋ ماسەلەسىنە ساي، تاربيەلەۋ - باۋلۋ ورتالىعىنداعى وقىتۋشىلار ۇشقارىلىقتى الاستاۋدى تۇتاس بارىسقا ٴسىڭىردى. كەزەڭگە ٴبولىپ زاڭ، ەرەجەنى، ۇلت، ٴدىن سياساتىن جانە ٴدىن بىلىمدەرىن ۇيرەتۋ ارقىلى لاڭكەستىكتىڭ، ٴدىني ۇشقارىلىقتىڭ زيانىن ايپاراداي اشىپ، تاربيەلەنۋشىلەردىڭ مەملەكەتتىڭ ٴدىني سەنىم ەركىندىگى ساياساتىن جان - جاقتى، دۇرىس تۇسىنۋىنە، زاڭدى ٴدىني قيمىل دەگەننىڭ نە ەكەندىگىن، زاڭسىز ٴدىني قيمىل دەگەننىڭ نە ەكەندىگىن، ٴدىني ۇشقارىلىق دەگەننىڭ نە ەكەندىگىن جەتە تانىپ، ٴدىني ۇشقارىلىقتىڭ ٴدىن جوسىندارىنا بۇكىلدەي قايشى كەلەتىندىگىن شىنايى تۇسىنۋىنە، تاربيەلەنۋشىلەردىڭ لاڭكەستىكتىڭ، ٴدىني ۇشقارىلىقتىڭ سۇرقيا ٴمانى مەن اۋىر زالالىن جەتە تانۋىنا قولشىنا مۇمكىندىك جاساپ، ونىڭ ىقپالى مەن شەڭگەلىنەن قۇتىلدىرىپ، تاربيەلەنۋشىلەردىڭ جوڭحۋا ۇلتى ورتاق تۇلعا تانىمىن مىقتاپ ورناتۋىنا كومەكتەستى.

كاسىپتىك شەبەرلىككە تاربيەلەۋ - باۋلۋ ورتالىعى نازارياللىق سيپات پەن اماليالىق سيپاتتىڭ ٴوزارا بىرلىگىنە تاباندى بولىپ، تاربيەلەنۋشىلەردىڭ مەملەكەتتە ٴبىر تۇتاس قولدانىلاتىن ٴتىل - جازۋدى قولدانۋ دەڭگەيىنىڭ جالپىلىق تومەن بولۋ ماسەلەسىنە ساي، مەملەكەتتە ٴبىر تۇتاس قولدانىلاتىن ٴتىل - جازۋ بويىنشا باۋلۋدى ورىستەتتى؛ تاربيەلەنۋشىلەردىڭ زاڭمەن جونگە سالۋ تانىمىنىڭ جالپىلىق كەمشىل بولۋىنا ساي، زاڭ بىلىمدەرى ساباعىن ورنالاستىرىپ قانا قويماي، تاربيەلەنۋشىلەردىڭ كاسىپتىك شەبەرلىگى كەمشىل بولۋ، جۇمىستانۋى قيىن بولۋ ماسەلەسىنە ساي، كاسىپتىك شەبەرلىككە باۋلۋ ورىستەتتى.

تاربيەلەۋ - باۋلۋ ورتالىعىنا بارىپ تەكسەرۋ - زەرتتەۋ جۇرگىزگەندە مەن ساباقحاناعا، اسحاناعا، جاتاققا بارىپ، تاربيەلەنۋشىلەرمەن كەڭىنەن پىكىر اۋىستىردىم، ەركىن ورتادان جانە كوڭىلدى رايدان ولاردىڭ پۇتۇڭحۋانى جاتىق سويلەيتىندىگىن، تاربيەلەنۋشىلەردىڭ مەملەكەت تانىمىنىڭ، ازامات تانىمىنىڭ، زاڭمەن جونگە سالۋ تانىمىنىڭ كورنەكتى كۇشەيگەندىگىن، دۇرىس پەن بۇرىستى پارىقتاۋ قۋاتىنىڭ كورنەكتى جوعارىلاعاندىعىن سەزىندىم. باسىم كوپ تاربيەلەنۋشىلەر ٴدىني ۇشقارىلىقتىڭ ٴدىن ەمەس ەكەندىگىن ايقىن تانىپ جەتىپ، ٴدىني ۇشقارىلىقتىڭ سىنالاپ كىرۋىنە قارسى تۇرۋ قابىلەتىن كورنەكتى ارتتىرعان. باسىم كوپ تاربيەلەنۋشىلەر بەلگىلى قولدانبالى شەبەرلىك يگەرىپ، جۇمىستانۋ قابىلەتىن جوعارىلاتقان. مۇلدە كوپ ساندى تاربيەلەنۋشىلەر ولشەمگە جەتىپ، تاربيەلەۋ - باۋلۋ ورتالىعىنان ۇيرەنۋىن تامامداپ، كەيبىرەۋى كاسىپورىندا جۇمىستانىپ، كەيبىرەۋى دەربەس شارۋاشىلىق قۇرىپ، تاعى ٴبىرازى ٴوزىن ۇزدىكسىز كەمەلدەندىرۋ ٴۇشىن ورتا دارەجەلى كاسىپتىك مەكتەپ، جوعارى دارەجەلى كاسىپتىك مەكتەپ سياقتى مەكتەپتەردە ۇزدىكسىز ٴبىلىم تولىقتاعان، ۇيرەنگەن. شينجياڭنىڭ تاربيەلەۋ - باۋلۋ قىزمەتى لاڭكەستىككە قارسى تۇرۋدىڭ، ۇشقارىلىقتى الاستاۋدىڭ، ادامدىق ۇقىقتى قامتاماسىز ەتۋدىڭ، كەدەيلىككە قارسى تۇرۋدىڭ وسكەلەڭ ٴبىر تۇتاستىعىن ىسكە اسىرىپ، حالىقارالىق قوعامنىڭ لاڭكەستىككە قارسى تۇرۋ، ۇشقارىلىقتى الاستاۋ كۇرەسىنە ۇستىنەن وڭاۋ مەن تۇبىرىنەن وڭاۋ قاتار جۇرگىزەتىن ٴونىمدى جول قاراستىرىپ، حالىقارالىق قوعامنىڭ جاپپاي القاۋىنا يە بولدى دەۋگە بولادى.

الايدا ٴبىر مەزگىلدەن بەرى، امەريكا سىڭار جاقتىلىق ىستەپ، باسقا ەلدىڭ ىشكى ىستەرىنە دورەكىلىكپەن كيلىگىپ، "شاۋجايلاۋ"دىڭ، "ادامدىق ۇقىق"تىڭ سويىلىن قالاعانىنشا سىلتەپ، قازىر اتقارىلىپ وتىرعان حالىقارالىق تارتىپكە اۋىر دارەجەدە سوقتىعىپ، قازىرگى حالىقارالىق جۇيەنى اۋىر دارەجەدە ٴبۇلدىردى. شينجياڭعا ساياتىن ايتىلمىس "زاڭ جوباسىن" العا قويۋ امەريكا ساياساتپازدارىنىڭ بۇكىل ەل - جۇرت الدىنداعى تاعى ٴبىر رەتكى ماسقارا، سوراقى ويىنى. ادىلدىك جۇرت جۇرەگىندە. امەريكانىڭ جوڭگوعا قارسى ساياساتپازدارى امەريكا، ۇلى بريتانيا سياقتى 23 مەملەكەتتىڭ شينجياڭنىڭ "ادامدىق ۇقىق ماسەلەسىن" جەلەۋ ەتىپ، جوڭگوعا تۋىنتىق "لاڭ سالعانىمەن"، ەندى ٴبىر جاقتان، 54 مەملەكەتتىڭ ۋاكىلىنىڭ جوڭگونىڭ شينجياڭداعى جونگە سالۋ ساياساتىن ايىقشا قولداپ وتىرعاندىعىن ٴبىلۋى كەرەك.

جوڭگوعا "قالپاق" كيگىزبەكشى بولعان ٴارقانداي قاسكۇنەمدىك استە ىسكە اسپايدى، بارلىعى ٴوز ابىروين وزدەرى توگەدى. حالىقارالىق قوعام سىندى ۇلكەن وتباسىندا جوڭگو قاشاندا بەيبىتشىلىكتى قورعايدى، دامۋدى جەبەيدى، ادىلەتتى قولدايدى، ادامزاتتىڭ تاعدىرلاس ورتاق تۇلعاسىن قۇرۋدى دارىپتەيدى. امەريكا وزگەگە زيان سالىپ، ٴوزى يگىلىككە كەنەلىپ، تاكاپپارلىق ىستەپ، ۋادە بۇزىپ، دۇنيە جۇزىندە جاقتاعانىڭ مارقايىسىڭ، داتتاعانىڭ جانتايىسىڭ دەگەنمەن بارىنشا اينالىستى، مۇنداي ٴتاسىل تاريحتى كەرى شەگىندىرۋ ەكەندىگى داۋسىز، ول تۇبىندە جۇرت نازارىنان قالادى. شينجياڭدا ٴۇرتىس 3 جىل بويى زورلىقشى كۇش، لاڭكەستىك دەلولارى (وقيعا) تۋىلمادى، ٴدىني ۇشقارىلىقتىڭ سىنالاپ كىرۋى ٴونىمدى تەجەلىپ، قوعام اماندىعى جاعدايى كورنەكتى جاقسارىپ، ۇلتتار تاتۋ، ىنتىماقتى، دىندەر جاراسىمدى، تاتۋ بولىپ، حالىق تۇرمىسى تىنىش، بەرەكەلى ٴوتتى. شينجياڭداعى ٴار ۇلت حالقى شينجياڭنىڭ بۇگىنگى اسا تاماشا جاعدايىنىڭ وڭاي - وسپاق قولعا كەلمەگەندىگىن تىكە سەزىندى. ٴبىر ميلليارد 400 ميلليون جوڭگو حالقى باتىستاعى ٴىسنارا اقپارات قۇرالدارى مەن ساياساتپازداردىڭ ٴمانىن ايقىن كورىپ جەتتى، شەكارا سىرتىنداعى قاسكويلەر قولىنان كەلگەن جاماندىقتىڭ ٴبارىن ىستەپ شينجياڭعا كۇيە جاقسا دا، "شينجياڭ ارقىلى جوڭگونى شاۋجايلاۋ" سىندى ساياسي قاسكۇنەمدىك سايلاسا دا، «نيۋ - يورك ۋاقىت گازەتى» سياقتى باتىس اقپارات قۇرالدارى مەن امەريكانىڭ جوڭگوعا قارسى ساياساتپازدارى وسى جولى، ٴسوز جوق، جەڭىلىس تابادى.

شينجياڭ گازەتى سايتى http://kazakh.xjdaily.com